

i Instruktioner

Instruktioner

Tentamen utgår från kurslitteraturen och föreläsningarna.

Kom ihåg att du i dina svar ska visa hur väl du kan det som efterfrågas (och inget annat).

**Definiera de begrepp som förekommer i frågan och/eller som du använder i ditt svar.
Ge exempel när så efterfrågas, men observera att fler exempel än det som efterfrågas inte ger mer poäng.**

Tentamen omfattar totalt 55 poäng och består av flervalsfrågor (1p/fråga) och essäfrågor (se respektive fråga för antalet poäng).

Vissa flervalsfrågor kan bara besvaras med ett svar. De ger en poäng för korrekt svar och annars noll poäng. Andra flervalsfrågor går att besvara med fler än ett svar. Den maximala poängen är ett och den minimala noll. Poängen är en sammanvägning av antalet korrekta och felaktiga svar. Läs instruktionerna noga för att se om frågan kan besvaras med ett eller flera svar.

Uppgiften bedöms med betygen A-F där mer än 50% av det maximala poängtalet krävs för betyget E (godkänt) eller högre. Betyget F är underkänt och innebär att omskrivning krävs.

Minsta poäng för att nå de olika betygen är:

A: 49,5

B: 44

C: 38,5

D: 33

E: 27,5

F: 0

1 Intelligens (g)

I intelligensforskning pratar man om något som kallas "g". Vad är det?

Välj ett alternativ:

- ☐ Den del av resultat på intelligenstest som kan förklaras av språklig förmåga
- ☐ Den gemensamma faktorn i alla uppgifter som mäter intelligens
- ☐ Den takt med vilken intelligensen i en befolkning ökar per generation
- ☐ Den del av resultat på intelligenstest som kan förklaras av familjemiljön

Totalpoäng: 1

2 Tonåringar liknar sina vänner

Tonåringar tenderar att likna sina vänner när det gäller intressen, åsikter och personlighetsdrag. Vilket av följande är sant?

Välj ett alternativ:

- ☐ Likheterna förklaras framför allt på medfödda temperamentsdrag
- ☐ Likheterna beror både på selektion och socialisation
- ☐ Likheterna beror främst på socialisation
- ☐ Likheterna beror främst på selektion

Totalpoäng: 1

3 Egocentrism i tonåren

Vad karakteriserar "adolescent egocentrism"?

Välj ett alternativ:

- ☐ Bristen på självmedvetenhet och självkritik under tonåren
- ☐ Överdrivet självförtroende och överdriven självkänsla hos tonåringar
- ☐ Tendensen för tonåringar att tro att andra människor är mer intresserade av dem än de egentligen är
- ☐ En ökad medvetenhet om och anpassning till andra människors perspektiv

Totalpoäng: 1

4 Ett forskningsresultat

Du läser i tidningen att en grupp forskare har publicerat en studie som baseras på observationer av barn och deras föräldrar i hemmet. I studien rapporterar de att ju mer barn tittade på TV på egen hand, desto fler konflikter hade de med sina syskon (observera att detta är ett hypotetiskt exempel och inte en verklig studie). Vilken metodisk svaghet ser du i studien?

Välj ett alternativ:

- ☐ Forskarna rapporterar en korrelation men inte nödvändigtvis ett kausalt samband
- ☐ Studien är experimentell och inte evidensbaserad
- ☐ Studien är kvasiexperimentell och kan inte identifiera samband
- ☐ Forskarna har identifierat ett kausalt samband men inte vad som förklarar det

Totalpoäng: 1

5 Kim och Lo

Kim och Lo är helsyskon med samma genotyp. Kim och Lo är:

Välj ett alternativ:

- ☐ syskon men inte tvillingar
- ☐ dizygota tvillingar
- ☐ har båda varsin Y-kromosom
- ☐ monozygota tvillingar

Totalpoäng: 1

6 Fokus på självet i tonåren

Barn brukar bli mer fokuserade på sig själv och hur de uppfattas av andra under tonåren jämfört med tidigare år. Det kan leda till negativa konsekvenser inom flera områden. Vilket av följande ses *INTE* som en konsekvens av ökat självfokus?

Välj ett alternativ:

- ☐ Svårigheter med att ta andras perspektiv
- ☐ Större känslighet för kritik
- ☐ Impulsivitet
- ☐ Social ångest

Totalpoäng: 1

7 Myeliniseringens utveckling

I vilken del av hjärnan pågår myeliniseringen under längst tid?

Välj ett alternativ:

- ☐ Parietalloberna
- ☐ Occipitalloberna
- ☐ Frontalloberna
- ☐ Temporalloberna

Totalpoäng: 1

8 Utvecklingsteorier

Varför är utvecklingsteorier viktiga?

Välj ett alternativ:

- ☐ De är relativt opåverkade av kulturella värderingar
- ☐ De kräver inte som andra teorier vetenskaplig verifikation
- ☐ De är relativt opåverkade av kulturella värderingar
- ☐ De ger organiserade uppsättningar av observationer och påståenden som kan testas vetenskapligt

Totalpoäng: 1

9 Vänskap under mellanbarndomen

Vilket eller vilka påståenden om vänskap under mellanbarndomen (ca 7-12 år) är sanna (du kan välja flera alternativ)

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Under den här perioden börjar barn först utveckla vänskapsrelationer
- ☐ Ömsesidighet och lojalitet är viktiga kännetecken för vad barn ser som vänskap
- ☐ De flesta barn definierar vänner som några man leker fysiska lekar med
- ☐ Under den här perioden brukar barn börja skilja mellan bästisar och andra vänner

Totalpoäng: 1

10 Pricktestet

Ella är 19 månader gammal. En dag råkar hon peta sig i ansiktet efter att hon målat med fingerfärg. Hon får en röd prick på kinden. När hon går förbi en spegel stannar hon upp och petar på den röda pricken på sin kind. Vad tyder detta på?

Välj ett alternativ:

- ☐ Hon har svårt att reglera sina känslor
- ☐ Hon är blyg för sin ålder
- ☐ Hon har utvecklat självigenkänning (self recognition)
- ☐ Hon har en god motorik för sin ålder

Totalpoäng: 1

11 Könsschema

Vad menar man med könsschema (gender schema)?

Välj ett alternativ:

- ☐ En uppsättning samhälleliga strukturer som påverkar barns uppfattning av vad det innebär att vara man eller kvinna
- ☐ En modell som beskriver de olika stadier som utvecklingen av könsroller har
- ☐ En kognitiv struktur som organiserar en individs uppfattning om kön och vad det innebär att vara man eller kvinna
- ☐ En pedagogisk strategi som innebär att föräldrar uppfattar flickor och pojkar olika

Totalpoäng: 1

12 Mentalisering (Theory of mind)

Vilken ålder förknippar du framför allt med utvecklingen av mentalisering (theory of mind)?

Välj ett alternativ:

- ☐ 2-5 år
- ☐ 1-2 år
- ☐ 10-14 år
- ☐ 6-8 år

Totalpoäng: 1

13 Modellinläring 1

Modellinläring innebär att barn lär sig beteenden genom att observera en annan person som utför dem. Vilket påstående stämmer om förhållandet mellan modellinläring och sociala normer?

Välj ett alternativ:

- ☐ Barn är mer benägna att lära sig av en modell som bryter normer än av en som följer dem
- ☐ Barns modellinläring påverkas av olika egenskaper hos modellen, men inte av om modellen bryter sociala normer eller inte
- ☐ Barn är mer benägna att lära sig av en fysiskt våldsam modell än av en verbalt aggressiv modell
- ☐ Barn är mer benägna att lära sig av en modell som följer normer än av en som bryter dem

Totalpoäng: 1

14 Modellinläring 2

Vilken eller vilka egenskaper hos en modell ökar sannolikheten för att ett barn ska lära sig (genom modellinläring)? Välj ett eller flera svar.

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Att modellen visar känslomässig värme
- ☐ Att modellen är en främling
- ☐ Att modellen är en kvinna
- ☐ Att modellen har makt eller status

Totalpoäng: 1

15 Auktoritär föräldrastil

Auktoritär (authoritarian) föräldrastil innebär att:

Välj ett alternativ:

- ☐ Föräldern betonar både tydliga gränser och känslomässig värme
- ☐ Föräldern betonar vissa politiska idéer i sin uppfostran
- ☐ Föräldern betonar kontroll och lydnad i sitt föräldraskap
- ☐ Föräldern sätter väldigt få gränser för barnet.

Totalpoäng: 1

16 Riskfaktorer för mobbing

Vilket eller vilka av följande är en riskfaktor för att ett barn ska utsättas för mobbing?

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Högre IQ än genomsnittet
- ☐ Ängest
- ☐ Fysisk svaghet
- ☐ Äldre än klasskamraterna

Totalpoäng: 1

17 Riskfaktorer för att mobba

Vilket eller vilka av följande är en riskfaktor för att ett barn ska mobba andra

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Svårigheter med att kontrollera och reglera känslor
- ☐ Ängest
- ☐ Fysiskt större än genomsnittet
- ☐ Högre IQ än genomsnittet

Totalpoäng: 1

18 Egocentrism i tonåren

Tonåringar visar ofta tecken på något som kallas egocentrism i tonåren (adolescent egocentrism). Vad menar man med det?

Välj ett alternativ:

- ☐ Att deras frontallober inte har utvecklats färdigt, vilket leder till impulsivitet
- ☐ Att de kan framstå som icke-empatiska i förhållande till jämnåriga
- ☐ Att de kan framstå som icke-empatiska i förhållande till sina föräldrar
- ☐ Att de har svårt att skilja på sin egen syn på sig själva och andras syn på dem.

Totalpoäng: 1

19 Postkonventionell moral

Kohlberg menade att vissa tonåringar utvecklar något han kallade en postkonventionell moralsyn (postconventional moral reasoning). Detta är däremot mycket ovanligt hos yngre barn. Vad betyder det?

Välj ett alternativ:

- ☐ Att man anser att samhällets lagar och regler finns till för att upprätthålla ordningen i samhället
- ☐ Att man anser att de egna moraliska principerna ibland kan krocka med lagar och regler och att det då kan vara rätt att bryta dem
- ☐ Att man anser att lagar och regler härstammar från auktoritetsfigurer (till exempel föräldrar eller lärare)
- ☐ Att man anser att de egna önskemålen kan krocka med samhällets lagar och regler och att man då måste anpassa sig.

Totalpoäng: 1

20 Desorganiserad anknytning

Vilket av följande påståenden stämmer bäst?

Välj ett alternativ:

- ☐ Desorganiserad anknytning är vanligare hos barn som blivit utsatta för våld eller omsorgssvikt från föräldrarna, men att ett barn har desorganiserad anknytning är i sig inte ett tecken på omsorgssvikt
- ☐ Om ett barn har desorganiserad anknytning bör man utgå från att det upplevt omsorgssvikt i familjen tills motsatsen är bevisad
- ☐ Våld från föräldrarna är den enskilt viktigaste orsaken till desorganiserad anknytning
- ☐ Omsorgssvikt hos föräldrarna är den enskilt viktigaste orsaken till desorganiserad anknytning.

Totalpoäng: 1

21 Känsломässig smitta

När kan man som tidigast se tecken på känsломässig smitta?

Välj ett alternativ:

- ☐ Under tredje levnadsåret
- ☐ Under andra levnadsåret
- ☐ Under fjärde levnadsåret
- ☐ Under första levnadsåret

Totalpoäng: 1

22 Temperamentsdrag

Temperament kan definieras som en individs karakteristiska sätt att reagera på och närma sig människor och situationer. Det finns flera olika modeller för fenomenet i forskningen. Vilka av följande är exempel på temperamentsdrag?

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Reaktivitet på nya sinnesintryck
- ☐ Förmåga att uppfatta visuella mönster
- ☐ Lätthet att lära sig
- ☐ Förmågan att reglera fysiologisk aktivitetsnivå (arousal)

Totalpoäng: 1

23 Studera anknytning

Vilket av följande är ett test som används i forskningen för att studera anknytning hos små barn?

Välj ett alternativ:

- ☐ A- not B- Situation
- ☐ Strange Procedure
- ☐ Strange Situation
- ☐ Secure Base Procedure

Totalpoäng: 1

24 Myelinisering

Myelinisering innebär att neuronens axon täcks av ett lager fett som kallas myelin. Vad stämmer om myelinisering?

Välj ett alternativ:

- ☐ Myelinisering leder till långsammare informationsbearbetning men har ändå positiva konsekvenser för kognitiva förmågor
- ☐ Myelinisering skyddar mot hjärnskador men påverkar inte kognitiva förmågor
- ☐ Myelinisering sker framför allt under tonåren och inte tidigare
- ☐ Myelinisering leder till snabbare informationsbearbetning vilket förbättrar kognitiva förmågor

Totalpoäng: 1

25 Emotionsreglering och ADHD

Vilket påstående är sant?

Välj ett alternativ:

- ☐ Stora svårigheter med emotionsreglering under förskoleåren kan vara ett tidigt tecken på ADHD
- ☐ Alla barn i förskoleåren har ungefär lika stora svårigheter med att reglera sina känslor
- ☐ Barn med ADHD har ofta svårt att reglera sina känslor, men de svårigheterna börjar först i tonåren
- ☐ Barn med ADHD kan ha svårt att reglera sina negativa känslor, men inte sina positiva

Totalpoäng: 1

26 Core knowledge

Enligt den forskningsinriktning som kallas core knowledge....

Välj ett alternativ:

- ☐ Bör skolan satsa på kärnämnen som moderna språk och matematik snarare än på idrott och bild
- ☐ Har vi en uppsättning medfödda kognitiva förmågor, bland annat vissa grundläggande matematiska färdigheter
- ☐ Är flickor bättre än pojkar på att lägga pussel på grund av medfödda könsskillnader
- ☐ Är det viktigt att barn lär sig ett språk i taget

Totalpoäng: 1

27 Aggression hos förskolebarn

Vilket eller vilka påståenden stämmer om aggression hos barn i förskoleåldern?

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Förskolebarn som är mycket fysiskt aggressiva har i regel blivit misshandlade hemma
- ☐ Instrumentell aggression är vanligt under förskoleåren men tender att minska
- ☐ Under förskoleåren är instrumentell aggression mycket ovanlig. Detta märks i stället under skolår och tonår.
- ☐ Att ha stora svårigheter med aggressivitet under förskoleåren är en riskfaktor för senare antisocialt beteende

Totalpoäng: 1

28 Gen-miljöinteraktion

Gen-miljöinteraktion innebär att...

Välj ett alternativ:

- ☐ Både gener och miljö är viktiga för den kognitiva utvecklingen
- ☐ Den effekt en gen eller genvariant har beror på individens miljö
- ☐ Gener är viktigare än miljö för den kognitiva utvecklingen
- ☐ Hur det sociala samspelet mellan föräldrar och barn fungerar påverkas av barnets gener

Totalpoäng: 1

29 Heritabilitet i tvillingstudier

Med hjälp av tvillingstudier kan man räkna ut ett mått på heritabilitet (ärftlighet) för en egenskap. Detta varierar mellan noll och ett och säger:

Välj ett alternativ:

- ☐ I vilken mån epigenetiska faktorer förklarar en egenskap
- ☐ Hur stor del av variationen i en egenskap i en given miljö som kan förklaras av genetiska faktorer
- ☐ Vilka gener som orsakar en egenskap
- ☐ Hur stor del av variationen i en egenskap som beror på uppfostran

Totalpoäng: 1

30 Känsloregeringsstrategier

Vilka av följande beteenden är vanliga strategier för att reglera känslor i förskoleåren?

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Omtolka situationen genom att tolka andra personers mål och intentioner på ett annat sätt
- ☐ Minska sensoriska intryck genom att hålla för ögon eller öron
- ☐ I förväg undvika situationer som man vet kan bli känslomässigt ansträngande
- ☐ Verbalisera (t ex genom att säga "det är inte farligt" till sig själv).

Totalpoäng: 1

31 Experiment

Vad kännetecknar ett experiment som forskningsmetod? Välj ett eller flera korrekta svar

Välj ett eller flera alternativ:

- ☐ Ett väl designat experiment kan ge kunskap om kausalitet till skillnad från andra forskningsmetoder
- ☐ När man designar ett experiment försöker man manipulera en variabel för att studera hur det påverkar en annan
- ☐ När man designar ett experiment mäter man ett beteende eller en egenskap på ett mer objektivt sätt än genom att använda formulär eller intervjuer
- ☐ Experiment ger mer användbar kunskap än andra forskningsmetoder men är svår att genomföra med barn.

Totalpoäng: 1

32 Konkret operationella stadiet

Vad är kännetecknande för barn i det konkreta operationella stadiet enligt Piagets teori?

Välj ett alternativ:

- ☐ Brister i förståelse av objektpermanens
- ☐ Utveckling av symboliskt tänkande och språkförståelse
- ☐ Begränsad förståelse för kausalitet och logiskt tänkande
- ☐ Förmåga att tänka abstrakt och hantera hypotetiska situationer

Totalpoäng: 1

33 Prefrontala cortex

Under tonåren sker en intensiv utveckling av en högre hjärnfunktion som särskilt kan kopplas till utvecklingen av prefrontala cortex. Vilken hjärnfunktion är det?

Välj ett alternativ:

- ☐ Språkutveckling
- ☐ Emotionsreglering och beslutsfattande
- ☐ Motorisk koordination
- ☐ Sensorisk bearbetning

Totalpoäng: 1

34 Kohlberg och Gilligan

Hur skiljer sig Lawrence Kohlbergs och Carol Gilligans teorier om moralutveckling åt?

Välj ett alternativ:

- ☐ Kohlberg identifierar skillnader i moralutvecklingen mellan könen, medan Gilligan argumenterar för att det inte finns några könsspecifika skillnader.
- ☐ Gilligan betonar användningen av moraliska regler i samhället, medan Kohlberg fokuserar på individens inre moraliska resonemang.
- ☐ Gilligan presenterar en sekventiell modell av moralutveckling, medan Kohlberg framhäver moralens kontinuerliga och icke-stadiemässiga natur.
- ☐ Kohlberg fokuserar på individens utveckling genom olika moraliska stadier, medan Gilligan betonar moralens sammanhang och relationer.

Totalpoäng: 1

35 Intelligenstest

Vilket påstående är sant om standardiserade intelligenstest?

Välj ett alternativ:

- ☐ Variation i resultat på testen förklaras framför allt av genetiska faktorer, oavsett familjens socioekonomiska status
- ☐ Resultat på testen under barndomen har ett starkt samband med akademisk framgång i skolan
- ☐ Testerna bör inte användas i skolan eftersom resultaten skiljer sig mycket åt mellan pojkar och flickor
- ☐ Resultat på testen under barndomen har ett positivt men svagt samband med akademisk framgång i skolan

Totalpoäng: 1

36 Att lära sig ett andra språk

Vad är samt om andraspråksinläring (second language learning)?

Välj ett alternativ:

- ☐ Att lära sig ett andra språk bör vänta tills ett barn är minst 5 år gammalt så att det inte stör deras modersmål.
- ☐ Ordförråd kan läras vid vilken ålder som helst, men fonologi och grammatik är svåra att förvärva efter barndomen.
- ☐ Fonologi och grammatik kan läras vid vilken ålder som helst, men ordförråd är svårt för vuxna att förvärva.
- ☐ Grammatiken i ett andra språk kommer aldrig att nå nivån av ens modersmål

Totalpoäng: 1

37 Självuppfattning och känslor

På vilket sätt påverkar självuppfattningen utvecklingen av nya känslor hos barn under sena förskoleår och tidiga skolår? (6 poäng)

Skriv in ditt svar här

Teckenf... ▾ | **B** *I* U x_2 x^2 | I_x | | | | | |

Σ |

Ord: 0/350

Totalpoäng: 6

38 Vygotskij

Beskriv Vygotskijs sociokulturella teori. Hur skiljer den sig i grova drag från Piagets teori i synen på kognitiv utveckling? (sju poäng)

Skriv in ditt svar här

Teckenf... ▾ | **B** *I* U x_2 x^2 | $\frac{1}{x}$ | | | | | |

Σ |

Ord: 0/400

Totalpoäng: 7

39 **Bebisar interagerar**

En vän till dig säger att barn som är yngre än 8 månader inte har hunnit bli sociala än. Din vän säger att så små barn inte förstår eller bryr sig om att andra människor kan ha känslor, intentioner eller mål. Du håller inte med. Varför? Nämn upp till fyra exempel (6 poäng)

Skriv in ditt svar här

Teckenf... ▾ | **B** *I* U x_2 x^2 | I_x | | | | Ω | |

Σ |

Ord: 0/400

Totalpoäng: 6